

Notitie meicirculaire gemeentefonds 2022

Onderwerp: meicirculaire gemeentefonds 2022

Op 1 juni is de meicirculaire 2022 gepubliceerd.

Samenvatting

In deze meicirculaire wordt een actueel beeld geschetst van de financiële kaders, gebaseerd op de voorjaarsbesluitvorming 2022 van het Rijk. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document.

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. De ontwikkeling ervan bepaalt daarom in belangrijke mate de financiële ruimte van gemeenten. In de meicirculaire zijn met name mutaties als gevolg van wijzigingen in de rijksuitgaven verwerkt. Gemeenten ontvangen op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de najaarsnota.

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap op trap af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd. Op pagina 9 van de meicirculaire staat dit in een heldere tabelvorm gepresenteerd.

Voor de jaren 2022-2027 zijn de accressen ten opzichte van de septembercirculaire 2021 bijgewerkt op basis van de huidige normeringssystematiek. De mutaties ten opzichte van de stand van septembercirculaire 2021 zijn als volgt:

Per jaar	Cumulatief
2022: € 1,008 miljard	€ 1.008 miljard
2023: € 1.544 miljard	€ 2.552 miljard
2024: € 1,588 miljard	€ 4,140 miljard
2025: € 1,075 miljard	€ 5,215 miljard
2026: -€ 2,404 miljard	€ 2,811 miljard
2027: € 1,082 miljard	€ 3,893 miljard

Voor alle jaren vanaf 2022, met uitzondering van 2026, worden de accressen opwaarts bijgesteld. Ze zijn hoger dan aangekondigd was in de voorgaande circulaire en ook hoger dan aangekondigd in de startnota van het kabinet en de Maartbrief 2022. Een fors gedeelte van dit hogere accres is het gevolg van een hogere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen. Daarnaast zijn de volume accressen (accressen geschoond voor de loon- en prijsontwikkeling) flink gestegen t.o.v. de indicatieve accressen uit de Startnota kabinet Rutte IV.

In deze meicirculaire 2022 is verder de nieuwe verdeling van het gemeentefonds per 1 januari 2023 verwerkt. De oploep van de opschalingskorting 2023 t/m 2025 wordt incidenteel geschrapt. Daarnaast worden de gevolgen van het (Rijks)coalitieakkoord doorgerekend en is de incidentele energietoeslag verwerkt voor het jaar 2022. Voor 2023 is de belangrijkste taakmutatie de verdeling van de incidentele compensatie van € 1,445 miljard voor de tekorten jeugdzorg voor het jaar 2023. Bij de septembercirculaire 2021

hadden we reeds rekening gehouden met een stelpost van € 1,185 miljard. In navolgende notitie worden de belangrijkste onderwerpen beschreven.

Technische samenvatting (Bijstellingen 2022 en volgende jaren)

De doorrekening van de meicirculaire 2022 laat het volgende beeld zien:

	Bedragen in € x 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
A	Raming alg. uitkering bij septembercirculaire 2021	33.621	32.961	33.023	33.466	33.604
B	Raming alg. uitkering obv meicirculaire 2022	35.908	36.271	37.677	38.979	36.439
C	Resultaat (= B -/- A) voor mutatie beheerproducten	+ 2.287	+ 3.310	+ 4.654	+ 5.513	+ 2.835
D	Mutatie beheerproducten	- 1.327	- 915	- 1.112	- 1.379	- 1.592
1	Inburgering	- 12				
2	Aanpassing budgetten Participatie/WSW	- 178	- 166	- 162	- 129	- 77
3	Extra capaciteit Boa's	- 32	- 32	- 32	- 32	- 32
4	Gezond in de stad	- 5				
5	Uitvoering klimaatakkoord	- 179				
6	Versterking dienstverlening gemeenten	- 94	- 99	- 96	- 96	- 100
7	Compensatie salariskosten zorgdomein	- 96	- 96	- 96	- 96	- 96
8	Energietoeslag lage inkomens	- 538				
9	Jeugdzorg tranche 2023		- 48			
10	Prijscompensatie	- 193	- 474	- 726	- 1.026	- 1.287
E	Resultaat na mutatie beheerprodukten (=C-/-D)	+ 960	+ 2.395	+ 3.542	+ 4.134	+ 1.243

Bovenstaand overzicht geeft een actualisatie van de beschikbare financiële ruimte na de meicirculaire 2022.

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de aangegeven mutaties voor 2022 op de beheerproducten (D1 t/m D10) en het resterende voordelig saldo voor 2022 te verwerken via de perspectiefnota 2022. De mutaties voor 2023 en latere jaren verwerken we rechtstreeks in de concept-begroting 2023-2026.

Toelichting taakmutaties beheerprodukten

D1) Inburgering

De omvang van integratie-uitkering Inburgering in 2022 wijzigt als gevolg van de toevoeging van middelen voor de leerbaarheidstoets. We ontvangen in 2022 een extra bedrag van € 5.926. Daarnaast ontvangt Druten € 6.213 voor de ondersteuning van zgn. Einde lening inburgeringsplicht. Dit zijn inburgeraars die hun lening voor de inburgering (vrijwel) volledig hebben uitgeput, maar nog steeds inburgeringsplichtig zijn. Gemeenten krijgen een bijdrage voor begeleiding van deze doelgroep. We labelen het totaalbedrag voor inburgering van afgerond € 12.000 op grootboeknummer 636046 begeleiding statushouders.

D2) Aanpassing budgetten Participatie/WSW

De verdeling van de IU participatie middelen vanaf 2022 is geactualiseerd door toekenning van loon- en prijscompensatie. Daarnaast is de verdeling geactualiseerd op basis van de gerealiseerde omvang van de sociale werkplaatspopulatie. Voor Druten betekent dit dat de rijksbijdrage in alle jaren hoger wordt. De rijksbijdrage betalen we door aan de MGR. We labelen deze bedragen op grootboeknummers werkvoorziening en reïntegratie.

D3) Extra capaciteit BOA's

In de openbare ruimte verrichten BOA's belangrijk werk in specialistische en complexe beleids- en wetsgebieden. In de afgelopen jaren zijn BOA's binnen hun bevoegdheid ook steeds meer taken gaan uitvoeren, Hiervoor wordt nu structureel € 13 miljoen beschikbaar gesteld via het gemeentefonds. Als verdeelsleutel wordt een standaard basisbedrag en een variabel aanvullend bedrag op basis van inwoneraantal gehanteerd. Op deze manier wordt een eerlijke verdeling onder alle gemeenten geborgd en is er tegelijk aandacht voor de kleinere gemeenten, die de impuls voor meer capaciteit goed kunnen gebruiken. Voor Druten is de uitkering € 32.000 structureel. We verwerken deze mutatie als stelpost in 2022 e.v. in afwachting van het te ontwikkelen nieuw beleid hiervoor.

D4) Gezond in de Stad

In deze circulaire wordt het via de septembercirculaire 2021 toegekende bedrag in verband met de verlenging van het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS) verhoogd. Het programma geeft gemeenten extra ruimte om de gezondheid van mensen in een lage sociaaleconomische positie structureel en duurzaam te verbeteren. Druten ontvangt in 2022 € 5.000 en we labelen deze middelen op grootboeknummer 646011 Gezondheidsdiensten.

D5) Uitvoeringskosten klimaatakkoord

Vanaf 2023 tot en met 2030 krijgen gemeenten meer uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid. Om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voorzetten, ontvangen gemeenten uitvoeringsmiddelen. De verdeling voor 2022 is bekend en bedraagt voor Druten € 179.000. We voegen dit bedrag toe aan de kostenplaats milieubeheer. Over de resterende middelen die in het coalitieakkoord zijn gereserveerd voor de uitvoeringskosten van medeoverheden voor het klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid vinden nog gesprekken plaats tussen onder andere VNG en Rijk.

D6) Versterking dienstverlening gemeenten

In de reactie van het kabinet op het rapport Ongekend onrecht van de parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) is toegelicht dat er maatregelen nodig zijn die structureel tot brede verbeteringen in beleid en uitvoering moeten leiden. Onderdeel hiervan is het versterken van de dienstverlening bij alle onderdelen van de overheid, waaronder gemeenten. Genoemd wordt o.a. de versterking ondersteuning wijkteams en een impuls integraal werken. Druten ontvangt hiervoor voor de periode tot en met 2027 jaarlijks ca. € 100.000. We verwerken deze mutatie als stelpost in 2022 e.v. in afwachting van het te ontwikkelen nieuw beleid hiervoor.

D7) Compensatie salariskosten zorgdomein

Gemeenten krijgen te maken met een toename van de salarissen in het zorgdomein als gevolg van het vastgestelde aanvullende maatregelenpakket bij de Algemene Politieke Beschouwingen. Hiervoor wordt structureel vanaf 2022 compensatie toegekend. Voor Druten is dit ca. € 96.000. Deze structurele compensatie labelen en verwerken we op de budgetten voor jeugd, WMO BG en Huishoudelijke Hulp. De stijging zien we terug in de regionale tarieven en dient ter gedeeltelijke dekking hiervoor.

D8) Energietoeslag lage inkomens

Op 15 maart jl. is het wetsvoorstel eenmalige energietoeslag lage inkomens ingediend bij de Tweede Kamer. Met het wetsvoorstel krijgen gemeenten de bevoegdheid om dit jaar via categoriale bijzondere bijstand een eenmalige tegemoetkoming voor de gestegen energieprijzen toe te kennen aan huishoudens met een laag inkomen. De bedragen van € 800 per huishouden zijn leidend. Voor de uitvoering en de uitgifte van de eenmalige aanvullende tegemoetkoming voor de huishoudens met een laag inkomen heeft het kabinet in maart 2022 een eenmalig budget van € 679 miljoen beschikbaar gesteld. Bij de voorjaarsbesluitvorming is een aanvullend bedrag van € 175 miljoen beschikbaar gesteld waardoor het totaal beschikbare bedrag uitkomt op € 854 miljoen. Voor Druten bedraagt de vergoeding € 538.000. Dit bedrag voegen we toe aan het budget bijzondere bijstand.

D9) Jeugdzorg tranche 2023

De belangrijkste taakmutatie in deze circulaire is de definitieve verdeling van € 1,445 miljard voor het jaar 2023 ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Het kabinet gaat de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen in gesprek over de hervormingsagenda jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van kostenbesparende maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Bij het afsluiten van de hervormingsagenda zal het kabinet ook besluiten over de extra middelen 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar worden gesteld. Het advies van de Arbitragecommissie, c.q. de Commissie van Wijzen vormt het uitgangspunt.

Voor de jaren 2023 tot en met 2026 hadden het Rijk, de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) aanvankelijk afgesproken dat de gemeenten een stelpost mochten opnemen in de begroting van nog te ontvangen middelen. De netto-reeks van de Arbitragecommissie vormde hiervoor het uitgangspunt. Vanuit behoedzaamheid gold hiervoor een maximum van 75% omdat de resultaten uit de hervormingsagenda kunnen leiden tot een andere netto-reeks. Dit hebben we dan ook in de begroting 2022-2025 zo verwerkt. De compensatie 2023 is in de meicirculaire 2022 echter volledig uitgekeerd, dus 100%. Dit leidt tot een incidenteel voordeel in 2023 van ca. € 190.000. Van dit bedrag voegen we in 2023 25% (conform eerder gemaakte afspraken) ofwel € 48.000 toe aan het jeugdbudget ter dekking van de extra te maken regionale en lokale kosten. We houden in onze algemene uitkering berekening 2024-2026 vast aan de reeds verwerkte 75% vergoeding zoals vorig jaar overeengekomen, bij gebrek aan informatie over het feit of de afslag van 25% nog steeds blijft gelden.

D10) Aanpassing prijsindex

Via de meicirculaire 2022 zijn de prijs- en loonindex aangepast t.o.v. de septembercirculaire 2021. De verhoging van de index is meegenomen in de berekening van de algemene uitkering(opbrengstenkant). Het effect van de verhoogde index aan de

kostenkant verwerken we via de concept begroting 2023-2026 en daarom labelen we deze bedragen hiervoor ter compensatie.

Overige aandachtspunten meicirculaire 2022

Nieuw verdeelstelsel gemeentefonds per 1 januari 2023

Het hoofddoel voor een nieuw verdeelstelsel was om dit eenvoudig en uitlegbaar te maken en een betere aansluiting te krijgen bij de noodzakelijke kosten die gemeenten maken. De indeling van de clusters is logischer en globaler geworden en het aantal maatstaven is bijna gehalveerd. In deze meicirculaire is het nieuwe verdeelmodel geactualiseerd naar de stand van 1 januari 2023.

Gegeven de ontvangen adviezen van het ROB en de VNG en de reacties van gemeenten hebben de fondsbeheerders besloten het ingroeipad (het pad waarmee gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien) te beperken tot 3 jaar. Het maximale positieve of negatieve effect is in 2023 € 7,50 per inwoner en in 2024 en 2025 € 15 per inwoner. Het maximale negatieve effect in 2025 voor Druten bedraagt hierdoor € 37,50 per inwoner. Voor Druten wordt het herverdeeffect als gevolg van invoering van het nieuwe verdeelmodel in de jaren 2023 tot en met 2025 geëffectueerd via een positieve suppletie-uitkering nieuwe verdeelstelsel 2023. Zodat er in drie stappen wordt toegegroeid naar het negatieve netto effect van € 37,50.

Bij de herverdeling van het gemeentefonds per 2023 worden de integratie-uitkeringen Raadsledenvergoeding kleine gemeenten, Participatie (onderdelen nieuw Wajong en nieuw begeleiding), Voogdij/18+ en Inburgering in 2023 naar de algemene uitkering overgeheveld en ingepast in het verdeelstelsel. In 2023 en verder is de algemene uitkering daarom opgehoogd met de bedragen die beschikbaar waren voor deze integratie-uitkeringen.

Accres 2026 en verder

Zoals in de startnota is gemeld als uitvloeisel van het coalitieakkoord, is het accres voor 2026 niet berekend, maar vastgezet op een plus van € 840 miljoen t.o.v. de stand bij de Miljoenennota 2022. Het totale gereserveerde accres wordt vanaf 2026 niet herberekend via koppeling aan de rijksuitgaven. Er wordt geen volume-accres meer verstrekt, alleen nog maar een nominaal accres voor de loon- en prijsontwikkeling. De maatregelen van het kabinet, de opschalingskorting en de bezuiniging op het accres gemeentefonds vanaf 2026, vallen buiten de huidige regeerperiode. Tussen de fondsbeheerders en de VNG loopt een traject om het geschil over dit ravijn te beslechten. In een gezamenlijk proces met een onafhankelijk begeleider wordt gewerkt aan de opdracht: financiële gevolgen Coalitieakkoord en onderzoek contouren nieuwe financieringsmethodiek voor 2026 en later. De bedoeling is dat voor de komende zomer de eerste resultaten naar de Tweede Kamer worden gestuurd (Contourennota).

Aankondiging Verdeling middelen omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen

De bijdrage van het Rijk aan de transitiekosten invoering Omgevingswet bedraagt in 2022 € 150 miljoen. In deze meicirculaire wordt een indicatie gegeven van de te ontvangen bedragen per gemeente. Voor Druten is dit indicatieve bedrag in 2022 € 205.000. Ook voor de wet kwaliteitsborging bouwen zijn indicaties van te ontvangen bedragen gegeven: voor Druten wordt dit in 2022 € 33.600 en € 13.600 vanaf 2023. Definitieve verwerking volgt in de septembercirculaire 2022.

Vergoeding opvang ontheemden Oekraïne

De gemeenten en veiligheidsregio's werken aan het realiseren van opvangplekken. Om gemeenten duidelijkheid te geven over wat zij ontheemden kunnen bieden en welke kosten vergoed worden door het Rijk, is een regeling voor een specifieke uitkering (SPUK) op basis van normbedragen opgesteld. Dit loopt dus niet via de algemene uitkering. Uitgangspunt is reële compensatie van de extra kosten die gemeenten maken als gevolg van de opvang van ontheemden uit Oekraïne,

In het kader van de opvang ontheemden Oekraïne zijn de gemeenten ook verantwoordelijk voor:

- Het realiseren van voldoende en adequate onderwijshuisvesting. Vergoeding vindt eveneens plaats via een specifieke uitkering, waarbij de gemeenten achteraf gecompenseerd worden voor de gerealiseerde kosten
- Het inrichten van leerlingenvervoer. Vergoeding vindt plaats via een eenmalige decentralisatie uitkering voor de periode 1 maart – 6 juli 2022.
- De zorg en ondersteuning vanuit de Wmo en de Jeugdwet, en de uitvoering van het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg, het Rijksvaccinatieprogramma en het prenataal huisbezoek uit de wet publieke gezondheid.,

In zijn algemeenheid is het aantal Oekraïense ontheemden dusdanig groot in omvang dat dit niet als een onderdeel van de gebruikelijke fluctuaties in de zorgvraag kan worden gezien. Bovendien is er sprake van een clustering van Oekraïense ontheemden in specifieke gemeenten, namelijk in die gemeenten waar opvanglocaties zijn gerealiseerd. Het kabinet heeft op 25 mei 2022 besloten om gemeenten te compenseren voor de extra kosten in het jaar 2022 die zij t.a.v. bovengenoemde taken maken. De compensatie wordt vastgesteld op basis van (een raming) van daadwerkelijk opgevangen Oekraïense ontheemden. In de komende decembercirculaire 2022 zal de compensatie worden verwerkt. De komende periode wordt de compensatie en verdeling, in overleg tussen het Rijk en de VNG, nader uitgewerkt.

Bijlage: meicirculaire 2022